

ИНСТИТУТ ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ И АНАЛИЗА НА ПОЛИТИКИ – РОМАЛИТИКО

СОДРЖИНА

ВОВЕД.....	3
КОИ СМЕ НИЕ	4
ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ	5
ВРАБОТЕН ПЕРСОНАЛ	7
КОНТЕКСТ	10
МИСИЈА И ВИЗИЈА.....	12
ПОЗИЦИЈА	Error! Bookmark not defined.
SWOT	Error! Bookmark not defined.
СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ И ТЕОРИЈА НА ПРОМЕНА	Error! Bookmark not defined.
ПРОГРАМСКИ ПРИОРИТЕТИ.....	Error! Bookmark not defined.
ПРОГРАМА ЗА ПОЛИТИЧКО ЗАЈАКНУВАЊЕ	Error! Bookmark not defined.
ПРОГРАМА ЗА ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ	Error! Bookmark not defined.
ПРОГРАМА ЗА ПРАВНО ЗАЈАКНУВАЊЕ	Error! Bookmark not defined.
АЛАТКИ И МЕХАНИЗМИ ЗА РАБОТА	Error! Bookmark not defined.

ВОВЕД

Овој документ е прв стратешки план на Институтот за истражување и анализа на политики Ромалитико кој се однесува за периодот 2019-2022. Во стратешкиот план се дефинирани визијата, мисијата, принципите, вредностите како и определбите за кои се залага Ромалитико. Во изминатите пет години Ромалитико од започнувањето со дејствување во одреден период делуваше неформално, понатаму делуваше формално но преку напишана стратегија. Во почетокот на 2018 година Ромалитико официјално својата работата ја преточува во пишана стратегија со дефинирани стратешки и програмски цели за периодот 2019-2022.

Во подготовка на овој документ беа вклучени сите структури на одбори како и вработениот менаџмент, но исто така при финализирање на овој документ по пат на консултација беа вклучени невладини организации и претставници на институции во Република Северна Македонија. Во стратешкиот план за идните три години се утврдени стратешките цели, мерки и активности кои ќе бидат преземени во идниот период се со цел да се постигнат посакуваните резултати, а кои се однесуваат на правилно и навремено адресирање на предизвиците со кои се соочува ромската заедница.

За исполнување на овој документ потребно е вклучување и соработка со сите активни чинители во општеството, граѓански организации, институции, донатори, меѓународни организации, активисти и др. Со нивна помош може да имаме целосно имплементирање на овој документ и постигнување на позитивна промена во животот на ромската заедница во Република Северна Македонија.

КОИ СМЕ НИЕ

Ромалитико како неформална група и академски медиум беше основана во март 2013 година од страна на студенти на Централно Европскиот Универзитет во Будимпешта. По три години од неформалното дејствување во текот на 2016-та година Ромалитико е официјално регистриран како невладин и непрофитен “Институт за Истражување и Анализа на Политики – Ромалитико” регистриран според Законот за здруженија и фондации во Република Северна Македонија. Ромалитико делува во три програми, Политика, Економија и Право и фокусира на истражувања базирани на докази, застапување, мониторинг и евалуација.

ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

Институтот за истражување и анализа на политики Ромалитико уште од формирањето се заснова на тимската работа, соработката и партнерствата кои ги изгради во процесот на застапување и консултирање со останатите општествени субјекти во државата и надвор. Институтот е посветен кон промовирање на динамично отворено општество преку анализи, истражувања, консултации и тренинг за јавни политики кои ги таргетира Ромите во Република Северна Македонија и пошироко. Институтот има за цел комплементарно да придонесе во развојот на политичката култура кај ромската заедница вклучувајќи ја во јавни дебати за сегашните и идните политички и социо-економски процеси.

Транспарентноста и независноста вклучувајќи ја експертизата и посветеноста за ромското прашање се клучни вредности за иднината на постоењето на Ромалитико. Како think tank организација, Ромалитико претставува критички глас во општеството кое нема политичка припадност ниту поврзаност. Исто така, транспарентноста во и надвор од организацијата го претставува кредибилитетот и репутацијата која Ромалитико ја ужива како професионална организација во Република Северна Македонија.

Институтот за истражување и анализа на политики Ромалитико придонесува на посебен начин за општествените текови поврзани со интересите на ромската заедница. Институтот се издвојува во дејствувањето од другите здруженија по тоа што е прв ромски институт во Македонија и пошироко. Релевантноста и иновативноста се клучни вредности во водењето на ваков тип на организација при што методите на работа кои Ромалитико ги користи вклучуваат голем сет на нови алатки и користи различен пристап на застапување кое се базира на докази.

Институтот ќе продолжи да ги практикува и негува досегашните принципи, вредности, ставови и убедувања со цел да ја продолжи транспарентноста и одржливоста која во изминатите две години беа главна одлика на Ромалитико и придонесоа да стане претпознатливо име кај пошироката јавност.

Според погоре напишаното, Ромалитико во периодот 2019 – 2022 ќе ги застапува и промовира следните принципи и вредности:

- **Транспарентност и независност**

Ромалитико е непартиски и независен Институт од национални и меѓународни институции кој има за цел да понуди политички решенија без политичка припадност. Институтот е посветен на транспарентност во однос на управувањето со финансиските средства. Преку својата веб страница и преку другите јавни гласила ги објавува сите релевантни информации за својата работа.

- **Релевантност и иновативност**

Ромалитико се стреми да обезбеди на пошироката јавност нови брзи, квалитетни, решенија и информации по однос на ромското прашање. Исто така, преку своите анализи се стреми да допринесе кон нови пристапи за застапување.

- **Меѓу секторски и долгорочни решенија**

Ромалитико има за цел да промовира нов мултидисциплинарен начин на стратешко планирање на политиките во областите право, економија и политика.

- **Инклузивност и партнерство**

Ромалитико како Институт промовира дијалог помеѓу сите засегнати страни кои на било кој начин се вклучени во процесите и имаат за цел да придонесат за подобрување на состојбата на Ромите.

ВРАБОТЕН ПЕРСОНАЛ

Суад Скендери е дипломиран политиколог при ФОН универзитетот на департманот за политички науки, дипломатија и новинарство. Во текот на студиите беше волонтер во хуманитарното и добротворно здружение на ромите “Месечина” – Гостивар и координатор на младинската мрежа “Blue Sky” – Гостивар. Во 2009 година беше асистент на секторот за човекови права и меѓуетнички односи во “Месечина” – Гостивар спроведувајќи проекти поврзани со меѓуетнички односи и Ромите меѓу другите етнички заедници. Суад Скендери е еден од пионерите во community organizing во Република Северна Македонија. Romano Avazi во 2012 година беше првото ромско граѓанско движење кое имаше за цел рамноравна и правична застапеност на ромите во државната и јавната администрација. Успешно ја заврши програмата “Roma Access Program” (отсек Политички Науки и Меѓународни Односи) и продолжи со магистерски студии на отсекот Политички Науки во Централно Европскиот Универзитет во Будимпешта. Негова специјализација се политичко претставување на малцинствата, истражување и методологија.

Алберт Мемети, дипломирал економија во 2012 година на департманот Финансиски менаџмент при Економскиот универзитет во Скопје, Македонија. Во текот на неговите студии беше активен член во Ромската НВО “Сонце”, Тетово каде има работено на различни проекти во текот на 2006 – 2010 . Исто така има работено во ПроКредит Банк, Скопје како Советник за Информации во 2009. Во 2012, успешно го завршува подготвителниот курс за пост дипломски студии “Roma Access Program” (отсек Јавна Политика) на Централно Европскиот Универзитет во Будимпешта, Унгарија. Исто така ги заврши своите магистерски студии во две годишната програма на департманот за Економска политика на Светски пазари на истиот универзитет. Неговите идни планови се да специјализира во областа на Економијата.

Елвис Шаќири е еден од основачите на Институтот за истражување и анализа на политики – Ромалитико, и менаџер на програмата Право. Во 2010-та година дипломира на правниот факултет при Универзитетот на Југоисточна Европа, а подоцна ги продолжува своите магистерски студии во

Будимпешта – Унгарија на Централно Европскиот Универзитет на програмата човекови права. По завршувањето на магистерските студии, Шаќири е ангажиран со работна стипендија во Институтот за истражувања на политики Political Capital во Будимпешта. Во периодот на ангажманот Шаќири работи во делот на изборни модели и политички кампањи. Пред основањето на Институтот, Шаќири работи во неколку невладини организации, како правен советник и координатор на неколку проекти. Во текот на својата работа, Шаќири како автор има до принос во голем дел на истражувања и анализи кои се спроведуваат од страна на Институтот.

Дениз Селмани има дипломирано на студиската програма по јавна администрација на Југоисточниот Универзитет во Тетово. Го продолжува своето образование со тоа што запишува магистерски студии на истоимениот универзитет на студиската програма за дипломатија. Во 2017 година, Селмани за Центарот за Економски Анализи – ЦЕА изработи истражување за другоста и претприемништвото. Исто така, Селмани како национален експерт на Мисијата на ОБСЕ во Скопје има изработено компаративна анализа за спроведувањето на Конвенцијата за заштита на националните малцинства во Македонија, како и предлог методологија за идентификување лицата без документи. Негов истражувачки интерес се политичките партии, изборните модели, како и следење на спроведувањето на јавните политики насочени кон инклузија на ромската заедница.

Симона Симова е дипломиран маркетинг менаџер при Европскиот Универзитет – Скопје. Образованието го продолжува на Економскиот Институт Кирил и Методиј насока – финансиски менаџмент. Своето прво искуство во областа на маркетингот како практикант го стекнува во МПМ и Идеа Плус, каде работи претежно на маркетинг истражувања на македонскиот пазар. Во јуни 2016 почнува како практикант во Кроација Осигурување – Живот за подоцна да напредува во Координатор за наплата. Своето искуство од областа на финансиите го продолжува во Институтот за истражување и анализа на политики – Ромалитико, каде што во моментот ја има позицијата на финансиски асистент.

Марија Сулејманова е дипломиран правник при Факултетот за правни науки – Јустинијан Први во Скопје и магистер по човекови права при Централно Европскиот Универзитет - ЦЕУ во Будимпешта. Исто така, таа е алумна на ЦЕУ и РАП програмата во Будимпешта. Во текот на нејзините додипломски студии Марија издвојува волонтерско искуство во различни институции и невладини организации, како Министерство за Правда, Апелационен Суд – Скопје, ЕЛСА, Ромаверзитас и МОФ. По завршувањето на мастер студиите, таа исто така беше практикант во Центарот за правата на Ромите во Будимпешта. Марија ја има позицијата на помлад истражувач во ИИАП – Ромалитико и таа верува дека ова искуство ќе ја зголеми нејзината спремност за идни ангажмани како застапувач и правник во областа на човековите права. Ова искуство исто така и овозможува уникатно знаење за прашања поврзани со Ромите и генерално, со целокупниот процес на анализа на политики. Поради тоа, таа е силно мотивирана да се надградува, работи и развива во креативна и високо амбициозна средина каде почетниот критериум и принцип на работа е критичкото размислување. Нејзиниот интерес е насочен кон анализа на закони, уставност и колизија помеѓу законите, истражувања насочени кон таргетирање надлежни институции како и вршење на компарација на јавни политики и закони во различни држави.

КОНТЕКСТ

Политичкиот контекст во Република Северна Македонија е константно динамичен во последниве неколку години и налага постојано следење на општествените текови кои имаат влијание врз животот на ромската заедница. Како главен тренд кој може да се забележи се напорите на Владата за решавање на проблемот за името и влез во ЕУ и НАТО. Исто така, како тренд кој Владата сака да го наметне преку *mainstream* политиките и политичките партии се јавува концептот за едно општество, а со тоа сака да стави крај на посебни политики за етничките заедници.

Притоа, политичката моќ со која располага ромската заедница во Република Северна Македонија е лимитирана. Меѓутоа, постојат одредени процеси врз кои ромската заедница со користење на различни алатки и механизми би можела да влијае врз постоечките политички процеси кои се од интерес на ромската заедница. Како главни двигатели на промени во дадениот политички контекст се јавуваат политичките партии, граѓанските организации и коалиции, ромските интелектуалци кои се вработени во јавната администрација, институциите, медиумите, истражувачките центри, советниците на локално ниво. Сите овие двигатели имаат своја функција и улога во поставувањето на ромската заедница на агендата на Република Северна Македонија. Под функција се мисли на тоа како државниот апарат функционира односно која е функцијата на одреден двигател (натпревар на избори, предлагање јавни политики, владеење и др.), додека под улога се подразбира општествената одговорност која ја има одреден двигател. Во дадениот политички контекст она што недостига на сите горенаведените двигатели покрај меѓусебната координација се техничките вештини и човечките ресурси со кои располагаат.

Секој контекст се базира на 3 клучни фактори, политички простор, политичка волја и капацитет. Во политичкиот простор на Република Северна Македонија, ромската заедница од самото осамостојување имаше можност да учествува и придонесува за развојот на државата. Со Охридскиот Рамковен Договор (ОФА) од 2001 година се доби на политички плуралитет односно многу етнички политички партии се појавија во периодот од 2001 до 2005 година, вклучувајќи и ромски партии. Моменталниот изборен модел претставува пречка за поголемо политичко учество на ромската заедница на национално и локално ниво. Дополнително, исполнувањето на начелото

за правичната и адекватната застапеност на етничките заедници во јавната администрација која е предвидена со ОФА и по 17 години сеуште не е исполнета. Со други зборови самиот политички простор не значи многу доколку не се искористи во насока да се унапреди состојбата на ромската заедница.

Во однос на политичката волја може да се забележи дека постои, но истата е декларативна без притоа да се преземат сериозни и конкретни чекори кон унапредување на состојбата и исполнувањето на ветувањата од предизборната кампања. Недостига поголема мобилизација на ромската заедница преку која ќе се држат државата и политичарите одговорни за дадените ветувања пред изборите. Државата располага со институционален капацитет, меѓутоа недостасува човечки и финансиски капацитет за да се спроведуваат политиките за Роми, односно државата за политиките за Роми настојува да се финансираат од надворешни донатори. За тоа говорат и податоците од неколку истражувања во кои се наведува дека ставките од буџетот предвидени за финансирање на политики за Роми не се искористуваат во целост. Како главна причина за ваквата пракса е недостигот на човечки капацитет кој целосно ќе се посвети да работи на политиките за Роми.

Граѓанскиот сектор се смета за политички играч и во зависност од нивната критичност се третираат како пријатели или непријатели на власта. Во заробена држава, двата главни аспекти на системот се различни - како владината структура е дизајнирана не е направена според принципот на добро владеење, јавно добро или во корист на народот. Тој е дизајниран да има корист за одредена група, блиска до владата. Граѓанските организации немаат подржувачи во општеството, поради две главни причини: учтивоста и солидарноста не се суштествени делови на општеството, граѓанските организации не посветувале многу внимание на воспоставување подржувачи за нивната работа.

Како резултат на недостаток на комуникација со подржувачите, луѓето многу малку знаат за работата на граѓанските организации. Не постои доверба во општеството од еден кон друг, кон јавните власти и кон политичките играчи. Луѓето сеуште учествуваат во активности, но како поединци, а не како дел од заедницата, постои тенденција на индивидуализација на колективните акции.

МИСИЈА И ВИЗИЈА

Мисијата на Ромалитико е да промовира динамично отворено општество преку анализи, истражувања базирани на докази и застапување за влијание врз јавните политики, односот на моќта и распределбата на ресурсите за Ромите во Република Северна Македонија и Европа.

Визијата на Ромалитико е да се стреми да ја предизвика статус-кво состојбата и да ја унапреди положбата на Ромите во Европа.

ПРОГРАМСКИ ОПРЕДЕЛБИ

Програма за Политичко Зајакнување
Домен: Зголемување политичкото претставување на Ромите и обезбедување добро владеење на избраните функционери
<i>Исход: Едукација на гласачите за информиран избор</i>
<i>Исход: Отчетност и достапност на избраните функционери пред и по изборите</i>
Домен: Канализирање на приоритетите на Ромите во националната и ЕУ агендата преку таргетирани и меинстрим јавни политики
<i>Исход: Вклучување на потребите на Ромите во јавните политики во Македонија</i>
<i>Исход: Учество на Ромите во процесот на интеграција на земјата во ЕУ</i>
Домен: Остварување на правата на ромската заедница загарантирани со Охридскиот рамковен договор
<i>Исход: Користење на ромскиот јазик и симболите во општините каде што живеат поголем процент на Роми</i>
Домен: Сензитивизирање на националните и локалните институции за Анти- Циганизмот
<i>Исход: Подигнување на свеста на институционално ниво за Анти-Циганизмот</i>

Програма за Правно Зајакнување
Домен: Зголемување политичкото претставување на Ромите и обезбедување добро владеење на избраните функционери
<i>Исход: Една изборна единица без изборен праг</i>
Домен: Канализирање на приоритетите на Ромите во националната и ЕУ агендата преку таргетирани и меинстрим јавни политики
<i>Исход: Проценка на влијание на регулативата врз ромската заедница</i>
<i>Исход: Подготовка на препораки и предлог-законски измени</i>
Домен: Остварување на правата на ромската заедница загарантирани со Охридскиот рамковен договор
<i>Исход: Правична застапеност на Ромите во јавната и државната администрација</i>
Домен: Сензитивизирање на националните и локалните институции за Анти- Циганизмот
<i>Исход: Реформа на комисијата за заштита од дискриминација</i>
<i>Исход: Правна заштита од дискриминација</i>

Програма за Економски Развој

Домен: Искористување на фондовите (државниот буџет и финансирањето на ЕУ) за директна поддршка на ромската заедница.

Исход: Искористување на локалниот буџет на општините за решавање на локалните проблеми на Ромската заедница

Исход: Вклучување на приоритетните потреби на Ромската заедница во државниот буџет

Исход: Финансирање на приоритетите на Ромската заедница

Исход: Зголемување на државниот буџет за интеграција на Ромите

Исход: Зголемена финансиска рамка за поддршка на Ромската заедница

Домен: Канализирање на приоритетите на Ромите во националната и ЕУ агендата преку таргетирани и меинстрим јавни политики

Исход: Вклученост на Ромските млади во програмата за Гаранција за млади

Исход: Креирање на политики за формализирање и поддршка на Ромската бизнис заедница

Исход: Носење на политики за рамномерен регионален развој и вклучување на Ромите во постоечките стратегии за Локален економски развој

Исход: Зголемување на опфатот на Роми како корисници на постоечките мерки за вработување

Исход: Воведување на нови програми во рамките на постоечките мерки за вработување кои ги отсликува потребите на Ромската заедница.